

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року*

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

Креативність – це процес, що є двостороннім: лише креативний вчитель розуміє, як розвинути творчі здібності своїх учнів.

Список використаних джерел:

1. Дубасенюк О. А. Креативний підхід до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Креативна педагогіка. 2011. № 4. С. 23–28.
2. Моляко В. О. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини. Практична психологія та соціальна робота. 2004. №8. С. 1–4.

БАРТЄНЄВА Ірина Олександрівна

**ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СТВОРЕННЯ КРЕАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ**

Розбудова сучасної освіти в Україні передбачає спрямування вектора педагогічної діяльності на розвиток креативної особистості здобувачів освіти. Реалізація освітнього процесу в університетському просторі спрямовується на динамічні зміни в освіті сьогодення, які засновані на креативній основі. Це надає особистості можливості думати й діяти на випередження, мати здібність мислити неординарно, стати повноцінними учасниками креативного освітнього процесу, мати можливість застосувати свої знання та компетентності в подальшому житті.

Протиріччя між соціальним замовленням суспільства на творчу особистість і недостатньою розробленістю практичних технологій щодо розвитку творчого потенціалу особистості, що виникло останнім часом, стимулює зростання інтересу до проблеми розвитку креативності майбутніх учителів.

Вітчизняні та зарубіжні науковці звертаються до вивчення питань виявлення, навчання та виховання творчо та інтелектуально обдарованої молоді, які мають скласти політичну, наукову, технічну, художню, ділову еліту, стати професіоналами найвищого рівня в перспективі. У сучасній психології так педагогіці вивченню проблеми креативності, творчих здібностей, творчої особистості присвячені роботи зарубіжних дослідників (Д.Гілфорд, Дж. Гібсон, П.Едварс, У.Мейс, Т.Менг, М.Турвей, Є.Торренс та ін.), а також українських науковців (І. Бех, Є. Барбіна, О. Куцевол, В. Мастерова, О. Пехота, В. Рибалка, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін.).

Креативне освітнє середовище повинне не тільки надавати можливість здобувачам освіти на кожному освітньому рівні розвинути вихідний творчий потенціал, але і розбудити потребу надалі в самопізнанні, творчому саморозвитку, сформуванню в людини об'єктивну самооцінку. При цьому основними вимогами до креативного освітнього середовища є високий ступінь

невизначеності і проблемності, безперервність і наступність, прийняття здобувача освіти і включення його в активну освітню діяльність [1].

Проте в сучасних умовах залишається актуальною соціально-педагогічна потреба у спеціальному і комплексному науковому осмисленні проблеми створення освітнього середовища у закладі вищої освіти на основі принципу креативності, що стане запорукою якісної підготовки майбутніх учителів до професійної творчої діяльності [4].

Особливостями креативної педагогічної діяльності є те, що вона визначає стосунки між викладачем і студентом як партнерські, а основним елементом освітнього процесу виступають не знання, а інформація. При цьому студент не засвоює готові уявлення і поняття, а сам з різноманітних одиниць інформації видобуває власне уявлення про оточуюче середовище [5].

Мета профільної підготовки, побудованої за принципом креативності, полягає в тому, щоб пробудити творчу активність студентів, сприяти становленню їхньої самостійності у мисленні та діяльності. Для цього студент повинен підходити до навчання як до творчого процесу, самостійно оволодівати знаннями. А це, в свою чергу, потребує такої технології навчання, яка б містила би різні способи активізації самостійної пізнавальної діяльності майбутніх педагогів.

Сьогодні освітнє середовище можна уявити як систему впливів та умов формування особистості за певним зразком. Креативне освітнє середовище – це багатовимірне індивідуалізоване цілісність, призначена для створення умов, які б сприяли особистісному зростанню [6].

Провідною метою функціонування креативного освітнього середовища вузу є створення умов максимально сприятливих для самоактуалізації кожної особистості, підготовки культурних, моральних та висококваліфікованих фахівців здатних самостійно та компетентно вирішувати завдання нового часу, швидко орієнтуватись в найскладніших ситуаціях, які б володіли творчим мисленням, активною життєвою позицією, навичками самоосвіти, самовиховання та самоаналізу [5].

Креативне освітнє середовище характеризується управлінням навчальною діяльністю, до складу якої зараховуються логічні та евристичні засоби пізнання, репродуктивні та творчі методи пізнання. Багатофакторність умов, від яких залежить успішність навчання, що обумовлює необхідність залучати прогресивні нові методи та технології.

Для того, щоб освіта дійсно стала креативною та особистісно-орієнтованою, тобто більш ефективною, вважається, що вона має орієнтуватись на: рівень підготовки в певній галузі знань та ступінь загального розвитку світоглядної культури; особливості психічного складу особистості (пам'яті, мислення, сприйняття, вміння володіти власною емоційною сферою; особливості характеру, темпераменту). Тобто навчання має бути індивідуальним.

Ми вважаємо, що для створення креативного освітнього середовища необхідно використання інноваційних освітніх технологій [2].

Креативність розглядається як драйвер особистісної і професійної успішності майбутніх учителів під час вивчення педагогічних дисциплін [3, 4].

Особливу увагу в своїй роботі ми приділяли підготовці до проведення узагальнюючих практичних занять з педагогічних дисциплін для розвитку креативних здібностей студентів – прес-конференцій. При цьому студентам доводилося самостійно працювати з науково-популярною літературою. Результат – написання рефератів, дослідження різних історичних педагогічних подій, біографій вчених, створення наукових проєктів з презентаціями, що мало великий виховний потенціал (наприклад, модуль «Історія педагогіки», дисципліна «Педагогіка»).

Дуже цікавою формою проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Педагогіка» з метою активізації пізнавальної діяльності студентів було проведення ними уроків та позакласних заходів у формі змагань. Зазвичай, у ході гри на таких заняттях змагалися вчені-експериментатори, вчені-теоретики, ерудити та всезнайки.

Наприклад, інтерактивна вправа «Спільний проєкт», де групи працювали над виконанням різних завдань однієї теми. Після завершення роботи кожна група презентувала свої дослідження. Інтерактивна вправа «Синтез думок» передбачала виконання групами поетапно всіх завдань уроку: на аркушах паперу перша група виконувала перше завдання, друга – друге тощо; після виконання завдань перша група свої записи для опрацювання передавала другій, друга – третій. Коли аркуші з доповненнями, зауваженнями поверталися до «домашніх» груп, то кожна група презентувала свої дослідження з урахуванням доповнень, зауважень одногрупників.

Наприклад: при вивченні нового матеріалу з теми «Види й технології навчання» (модуль «Дидактика», дисципліна «Педагогіка»), перша група презентувала дистанційне навчання, друга – інтерактивне, третя – проблемне, четверта – модульне.

Проведення інтерактивної вправи «Акваріум» – ефективний метод розвитку вміння вести дискусію. Студенти об'єднувалися у групи по 5-6 осіб. Одна з груп займала місце у центрі аудиторії, отримувала завдання, зачитувала, обговорювала. Інші студенти не втручалися в обговорення, уважно слухали, робили записи. Після публічного виконання завдання група займала своє робоче місце, а студенти обговорювали хід дискусії, аргументували виступи. Потім місце в «акваріумі» займала інша група. Наприклад, тема «Педагогічні інновації» (модуль «Дидактика», дисципліна «Педагогіка») – викладач задавав проблемне питання: «Як ви відноситеся до впровадження інновацій у сучасній школі?» або «Позитивні та негативні сторони освітнього процесу у Новій українській школі».

Велику увагу приділяли контролю та самоконтролю студентів у навчанні. Використовували такі прийоми, як самоопитування, тестування, оцінювання лідерами груп, оцінювання аудиторією за кількістю правильних відповідей тощо. Для створення наочності фіксування передбачуваних студентських результатів готували таблицю самооцінювання.

Отже, створення креативного середовища у закладі вищої освіти сприяє розвитку креативності здобувачів освіти – майбутніх учителів.

Список використаних джерел:

1. Власенко О.М. Особливості розвитку освітнього середовища педагогічного навчального закладу. *Проблеми освіти*. Київ, 2015. Вип. 84. С.82-85.
2. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с.
3. Левицька В.А., Кикіньова Л.М. Формування креативності засобами мистецтва як об'єкт дослідження в зарубіжних літературних джерелах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. № 65. Т.1. С. 49-52.
4. Павленко В. В. Креативність: сутність, структура, закономірності формування і розвиток. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Педагогіка. Психологія*: зб. наук. праць / Київ ун-т ім. Б. Грінченка / редкол.: Огнев'юк В.О., Хоружа Л.Л. К.: ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. Вип. 23. С. 15–21.
5. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: монографія. Харків: Книжкове видавництво «Каравела», 1998. 150 с.
6. Bartienieva I. Designing the professional development of future teachers in the conditions of the creative educational environment of the higher education. *Theoretical and methodological principles designing the professional education of future specialists in the conditions of the university space*: collective monograph. Under the general editorship by Professor Iryna Knyazheva. Odesa : Ushinsky University, 2024. P. 186-238.

БАТЮК Наталія Орестівна

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН ЧЕРЕЗ УСВІДОМЛЕННЯ СИМВОЛІЧНОЇ ОБРАЗНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Сучасна вища педагогічна освіта орієнтована на підготовку компетентного вчителя, що передбачає інтеграцію змісту навчальних дисциплін. Цей підхід сприяє формуванню загальних і фахових компетентностей майбутніх педагогів, здатних гнучко застосовувати набуті знання, уміння й навички у професійній

ЗМІСТ

АКУЛЕНКО Ірина Анатоліївна Творчість і навчально-дослідницька діяльність школярів в освітньому процесі з математики	3
АНДРЮЩЕНКО Ірина Сергіївна STEM-освіта як складова процесу модернізації системи освіти в Україні	5
АРНАУТОВА Лариса Валентинівна Формування креативного мовлення у дітей з затримкою психічного розвитку	8
БАБАЧУК Юлія Михайлівна Психолого-педагогічні умови розвитку рухової творчості дітей старшого дошкільного віку	11
ВАВСНУК Mykyta Developing Creativity In Students	14
ВАВСНУК Olena Development Of Personal Creativity	18
БАЛАКІРЄВА Вікторія Анатоліївна Розвиток креативного мислення майбутніх учителів початкової школи як передумова результативної професійної діяльності	22
БАРТЄНЄВА Ірина Олександрівна Теоретичний аспект створення креативного освітнього середовища для розвитку креативності майбутніх учителів	24
БАТЮК Наталія Орестівна Формування креативності майбутніх учителів мистецьких дисциплін через усвідомлення символічної образності української культурної спадщини	27
БАШАВЕЦЬ Наталія Андріївна Розвиток креативності вчителя фізичної культури як ресурсу інноваційного потенціалу особистості	31
BEREZOVSKA Liudmyla Creative Development Of A Preschool Child Through Artistic And Speech Activities	35
БИКОВА Світлана Валентинівна Креативність як ключовий фактор успішності особистості та інноваційного розвитку	37
БОЙКО Володимир Васильович Визначна роль креативного мислення при розв'язанні нетипових проблем	40
БОНДАРЕНКО Ірина Геннадіївна Теоретичні аспекти розвитку креативних здібностей студентів	42
БОРТОВ Андрій Сергійович Розвиток креативності як фактор підвищення психологічної стійкості особистості	46
БРИНЗА Ірина Вячеславівна, ЧЕРНЕНКО Наталія Миколаївна Креативність як важлива складова професійного розвитку здобувачів освіти	49
БУЗДУГАН Олена Анатоліївна Креативність як складова діяльності майбутнього вчителя східних мов	52
BULGAKOVA Valentyna Factors of Creativity Development	55